

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

تتبع و نگارش: الحاج داکتر امین الدن «سعیدی - سعیدی افغانی»
۱۸ اپریل ۲۰۲۰

مرگ با ویروس کرونا شهید است!

تدبیر و تدبیر برای جلوگیری از بسیاری از مصیبت ها بی نهایت ضرورت، مفید و سازنده است. در این هیچ جای شکی وجود ندارد و خوب هم است که انسان ها با در نظر گرفتن این که ممکن در مستقبل شان چه حوادثی به اتفاق خواهد افتاد، سخت نگران و مشوش اند. داشتن اهتمام و توجه به این مسایل و آینده انسان عاقل را از سایر حیوانات متمایز هم می سازد. ولی باید گفت که اگر همین انسان تدبیر و تدبیر را با دور اندیشی با دقت خاصی بسنجد و آن را مورد عمل قرار دهد، به یقین کامل به پیشرفت های شایانی در زندگی دست خواهد یافت.

تدبیر و تدبیر در تعلیمات دین مقدس اسلام از مقام والایی برخوردار است. قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم به پیروان خویش همیشه توصیه می کند که عاقبت اندیش باشند و در برابر مشاغل و مصیبت ها همیشه دارای تدبیر و تدبیر بوده و طوری عمل نمایند تا نه تنها دنیای شان خوش بخت شود، بلکه آخرت شان نیز سعادت مند باشد.

مرگ به طاعون شهید است!

در حدیثی آمده است که: «حَفْصَةُ بِنْتُ سِيرِينَ قَالَتْ قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ بِمَا مَاتَ يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرَةَ فَقُلْتُ بِالطَّاعُونِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ» (حفصه دختر سیرین می گوید: آنس بن مالک از من پرسید: علت مرگ یحیی بن ابی عمره چه بود؟ عرض کردم: در اثر طاعون فوت کرده است. آنس گفت: از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمود: مسلمانی که در اثر طاعون بمیرد، شهید است. همچنان از حضرت بی بی عایشه (رض) روایت است که از رسول الله صلی الله علیه و سلم درباره طاعون پرسیدم. فرمود: طاعون عذابی است که خداوند بر کسی که می خواست، می فرستاد. سپس، خداوند آن را برای مؤمنان رحمت قرار داد.

شهادت به مرض ویروس کرونا :

ما زمانی که از وفات یک شخص مسلمان اطلاع حاصل نمودیم مطابق حکم شرعی در حق میت باید دعا نمائیم طوری که در حدیثی از رسول اکرم صلی الله علیه و سلم آمده است:

« إِنْ لَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى ، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ» (از آن خداوند است آنچه که می ستاند و آنچه که می دهد و هر چیز نزد او مدت مشخصی دارد، باید صبر را پیشه کنی و امید اجر و پاداش داشته باشی) راوی حدیث (:امام بخاری و امام مسلم).

تدابیر و اجراءات شرعی در حق متوفی :

در مورد این که وظیفه ما در حق متوفی که بر اثر ویروس کرونا به حق رسیده ، چه است ، توجه شما را به برخی از تدابیر شرعی که از مرکز جهانی فتوای جامع الازهر طی فتوای شرعی صادر گردیده جلب می داریم :

این مرکز معتبر جهانی اسلامی احکام شش گانه را در مورد غسل و تدفین، شخصی که به اثر ویروس کرونا وفات می نماید، حکم نموده که با تخلیص و توضیح بیشتر خدمت شما تقدیم می یابد :

- شخصی که بر اثر ویروس کرونا وفات نماید به نزد الله تعالی از جمله شهداء بوده ، و اجر شان مانند سایر شهداء بر اساس حکم رسول الله صلی الله علیه و سلم است، که می فرماید: «وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ» [صحیح مسلم]، و اجراءاتی که برای سایر اموات مسلمانان به عمل می آید بر وی جاری می شود، برای میت غسل، تکفین و نماز جنازه خوانده می شود.

- در حین تغسیل متوفی که بر اثر ویروس کرونا وفات یافته باشد، باید از لحاظی شرعی همه تدابیر در مورد گرفته شود تا از انتقال ویروس با سایرین (به خصوص اشخاصی که در تغسیل میت سهم می گیرند) جلوگیری به عمل آید، همین کفایت می کند که چند بار با لایش آب بدون دست کشیدن و یا لمس جسد میت، انداخته شود، بدون این که هر عضو آن به طور جداگانه و یا این که پشت و روی میت به طرف های راست و چپ تغییر داده شود شسته شود ، و در این مورد باید به رهنمود های صحی پیشگیرانه صادر شده از جانب اطباء توجه لازم به عمل آید، طوری که یاد آور شدیم تا از انتقال مریضی به غسل دهنده جلوگیری به عمل آید.

اگر احیاناً در انداختن آب بالای میت خطری در انتقال امراض ساری وجود داشته باشد، میت را می توان تیمم داد، مانند تیمم که برای نماز به عمل می آید، و اگر در مس جسد میت باز هم خطر باشد، کفایت می کند که غبار خاک را بر روی و دست هایش برسانیم ، نباید در این امور سختی و حرج را برای خود به دوش گیریم، حتی می توانیم میت را بدون غسل و تیمم هم دفن نماییم ، ما باید بر زنده ها توجه بشیتر نمائیم و حق اولیت برای زنده های قابل شویم، نسبت به مرده ها، ولی ما بادر نظر داشت اصل حکم اخف (حد اقل) آن را اداء نمائیم و مطابق فعل اصل مطابق وضع و موقعیت میت سایر اجراءات را در نظر گیریم.

- تکفین میت که بر اثر ویروس کرونا وفات یافته است، باید تمام جسد میت به تکه ضخیم پیچانیده شود، پارچه میت مرد مجموعاً سه پارچه سفید و کفن زن مجموعاً پنج پارچه می باشد. (إزار، خمار، قمیص، ولفافین).

نباید فراموش کرد که کفن باید به غلاف محکم که احتمال بروز میکروب نشود ، باید خوب پیچانیده شود ، میت را در صندوق محکم جابه جا نمائیم، و این که صندوق هم برای شستن، تنظیف و تطهیر و به اصطلاح برای ضد عفونی کردن آماده شده باشد، طوری که این پروسه از جانب متخصصان تیم صحی مطابق نورم و استندرد و پیشگیری از بروز و شیوع میکروب های ساری در شفاخانه ها اجراء می شود.

- شرط نیست که نماز جنازه را به صورت حتمی در مساجد بجا آوریم، بلکه جواز دارد تا نماز جنازه میت را در صحن شفاخانه ها، میدان های وسیع، و یا در قبرستان ها اداء نمائیم: طوری که پروردگار با عظمت ما در مورد می

فرماید: «وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهْرًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكْتَهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ» [صحيح البخاري]، وتعتقد صلاة الجنّاة جماعةً باتنين فأكثر، ويجوز تباعد المصلين فيها.

- دفن ميت به ویروس کرونا با سایر دفن اموات تغییر نداشته، بر مسلمانان است تا نماز جنازه ترک نگردد، و اگر تعدادی در آن سهم گرفتند از ذمه سایرین ساقط می باشد. کوشش به عمل آید تا در قبرستان ها همه تدابیر لازم صحی ووقایه ئی اتخاذ گردد تا ویروس کرونا به سایر اشخاص که در دفن سهم گرفته اند سرایت و شیوع نیابد. در مورد باید تدابیر اتخاذ شده از جانب ارگان های صحی محلی و رهنمود های اتخاذ شده صحی بین المللی جداً رعایت و عملی گردد.

- متوفائی که بر اثر مریضی کرونا وفات یافته باشد، نباید در تسلیم شدن میت از شفاخانه اعتراض و یا هم مشکلات را ایجاد نماید، به خاطر مقام متوفا و حرمت انسانی آن در گرفتن و تسلیم شدن جنازه متوفا به ویروس کرونا نباید ممانعت به عمل آید، و یا این که در دفن میت ممانعت صورت گیرد، این عمل ناروا و مخالف کرامت و سلوک انسانی بوده و همچمو برخورد به اشخاص صاحب فضیلت و شخصیت با فضل نباید صورت گیرد.

شیخ أحمد الطیب شیخ الأزهر طی تعلیمات دینی هدایت فرموده اند که کوشش نشود که متوفا به مرض کرونا حتماً در مکان قریبی دفن گردد، بلکه در محلی تدفین یابد که برای اشخاص وفات یافته به مرض کرونا که در محل بعید از مردم باشد و دیده نشود و برای شان تعیین است، دفن گردد.

نماز جنازه :

بر پا گردیدن نماز جنازه خاص الخاص به خاطر دعا برای میت می باشد، در حدیثی از ابو هریره (رض) روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْمَيِّتِ فَاخْلُصُوا لَهُ الدَّعَاءَ» (ابو داود ، کتاب الجنائز ، باب الدعاء للمیت (۳۱۹۹) « زمانی که بر میت نماز خواندید (یعنی دعا کردید) خالصانه برایش دعا کنید .» نماز جنازه رکوع ، سجده و تشهد ندارد و تنها، چهار تکبیر با تکبیر تحریم و چند ذکر و دعاست. بدین ترتیب که نماز گزار با نیت و گفتن «الله اکبر» یعنی تکبیر تحریمه، نماز را شروع می کند. بعد از تکبیر اول سوره فاتحه خوانده می شود.

بعد از تکبیر دوم درود بر پیامبر اسلام محمد مصطفی فرستاده می شود. « اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ ... تا اخیر ... خدایا درود فرست بر محمد و آل محمد.

و بعد از تکبیر سوم برای میت دعا خوانده می شود. برای میتی که طفل نابالغ باشد، برای پدر و مادر وی طلب رحمت و مغفرت می شود و بعد از تکبیر چهارم سلام داده می شود.

شروط فرض شدن جنازه:

برای فرض شدن نماز جنازه همان شرطهائی است که در دیگر نماز ها است یعنی قدرت بلوغ اسلام البته در نماز جنازه یک شرط اضافه می باشد آن که از مرده او خبر نباشد و معذور باشد پس نماز جنازه بر او فرض نیست .

قیام شروط نماز جنازه:

شروط نماز جنازه عبارت اند از :

- ۱- مسلمان بودن مُرده. (کسی که کلمه شهادت گفته و اسلام را قبول کرده باشد مسلمان است. مسأله مؤمن که رابطه بنده با الله تعالی و رابطه قلب انسان والله تعالی است، بنده والله تعالی خبر دارد.)
- ۲- پاک بودن مُرده که قبل از دادن غسل نماز جنازه مُرده صحت ندارد. شهداء از این حکم مثنی است.)
- ۳- پیش روی امام قرار داشتن مُرده . اگر مُرده پشت سر بود نماز جنازه آن درست نیست.
- ۴- حاضر بودن مُرده است
- ۵- قرار داشتن مُرده بر زمین اگر مُرده بالای شانه های مردم و یا بالای چیز دیگر بار بود نماز آن درست نیست و اما شرط هایی که تعلق به نماز گزار دارد همان شرط های نماز است از قبیل نیت ، طهارت ستر عورت و غیره .

ترتیب نماز جنازه:

طوری که در فوق یاد آور شدیم امام در برابر سینه مُرده ایستاده می شود . امام به جهر و مقتدی ها به خفیه تکبیر می گویند دستها را تا شانه ها و یا نرمی گوشها بلند می کنند و دست ها را طوری که در نماز بسته می کردند آن را بسته کنند و امام و مقتدی ها « سبحانك اللهم » را تا آخر می خوانند بعداً امام به جهر و مقتدی ها به آهستگی تکبیر می گویند در حالی که دستها را بلند نمی کنند درود شریف را می خوانند ، بعد از آن امام به جهر و مقتدی ها به آهستگی تکبیر می گویند که برای مرد بالغ و زن بالغ این دعا را می خوانند : « اللهم اغفر لحینا ومیتنا وشاهدنا وغائبنا وصغیرنا وکبیرنا وذکرنا واثاننا اللهم من احیته منا فاحیه علی الاسلام ومن توفیته منا فتوفه علی الایمان » « بار خدایا زنده و مرده ما را و حاضر و غائب ما را و کوچک ما را و مرد و زن ما را بیامرز بار خدایا هر که را زنده نموده ای از ما پس زنده نگهدار او را بر اسلام و هر که را از ما فوت ساخته ای پس او را بر ایمان فوت کن.»

و اگر مرده طفل صغیر باشد این دعا خوانده می شود :

« اللهم اجعله لنا فرطاً واجعله لنا اجراً وذخراً واجعله لنا شافعاً وشفیعاً » (بار خدا او را برای ما توشه آخرت بگردان توشه ای از پیش فرستاده شده و او را برای ما اجر و ذخیره گردان ، او را برای ما شفیع و مقبول الشفاعة بگردان .)

و اگر مرده دختر صغیره باشد این دعا خوانده می شود :

« اللهم اجعلها لنا فرطاً واجعلها لنا اجراً وذخراً واجعلها لنا شافعة وشفعة » بعد از آن امام به جهر و مقتدیان به آهستگی تکبیر می گویند و مرده را چهار نفری توسط چار پائی بر می دارند و در راه در حالی که سرش طرف پیش باشد کمی تیز تر طرف قبر می برند لازم است مردم عقب جنازه بروند . مرده را بدون ضرورت به حیوان بار کردن و یا او را دو نفر برداشتن مکروه است و طریقه برداشتن طفل شیر خوار یا کمی بزرگتر از آن به این طور بوده که يك نفر ، آن را بر می دارد که سرش به طرف دست راست بردارنده باشد.

جنازه غایبانه :

ولی اگر احیاناً ، مرده بدون نماز جنازه دفن شده باشد، در این صورت تا سپری شدن وقت محدودی بر روی قبرش نیز می توان نماز جنازه را ادا نمود. ولی باید گفت که به نزد علمای احناف خواندن نماز جنازه غائباً روا نمی باشد و فی

عمدة القاری: قد مات من الصحابة خلق كثير و هم غائبون عنه، و سمع بهم، فلم يصل عليهم، إلا غائبا واحداً و رد أنه طويت له الارض حتى حضره. (عمدة القاری، كتاب الجنائز، باب الرجل یعنی إلى أهل الميت بنفسه: ۲۲ / ۸) لم يكن من هديه صلى الله عليه وسلم الصلاة على كل ميت غائب، فقد مات خلق كثير من المسلمين وهم غيب، فلم يصل عليهم. (زادالمعاد في هدى خيرالعباد لابن القيم، فصل في هديه صلى الله عليه وسلم في الصلاة على الغائب.). و في الدرالمختار: (و إن دفن) و أهل التراب (بغير صلاة أو بها بلاغسل أو ممن لا ولاية له (صلى على قبره) استحسانا (ما لم يغلب على الظن تفسخه) من غير تقدير، هو الاصح. (الدرمع ردالمختار: ۲/ ۲۲۴).

نظريات ساير علماء در مورد جنازه غایبانه:

علمای مذاهب اربعه در مورد جواز نماز جنازه بر غائب سه قول مختلف دارند:

قول اول: امام شافعی و امام احمد بدین نظر است که: نماز جنازه بر غائب در شرع جایز بوده، و آنها بر خواندن نماز جنازه توسط پیامبر صلی الله علیه وسلم بر نجاشی استناد می نمایند. چنان که مسلم در صحیح خود از ابوهریره رضی الله عنه روایت کرده که گفت: عن ابی هریره: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَى النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ حَرَجٌ إِلَى الْمُصَلَّى فَصَفَّ بِهِمْ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا». مسلم (۹۵۱) یعنی: رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر مرگ نجاشی (پادشاه حبشه) را که در سرزمین حبشه فوت کرده بود، اعلام نمود و به مصلی رفت و مسلمانان صف بستند و ایشان چهار تکبیر گفت (نماز جنازه خواند).

قول دوم: امام ابو حنیفه و امام مالک می گویند نماز جنازه بر غائب به صورت مطلق جایز نیست، و آنها استدلال می آورند که نماز جنازه پیامبر صلی الله علیه وسلم بر نجاشی خواند، تنها خاص او بوده است، ولی برای دیگران در هیچ صورت صحیح و درست نیست.

از جانب دیگر در (امداد الاحکام در صفحه ۷۳۵ جلد اول با تمام صراحت و وضاحت بیان گردیده است) که: «در فقه حنفی برای صحت نماز جنازه شرط آنست که مرده باید روبه رو موجود باشد بدون حضور جنازه میت نماز جنازه بر آن صحیح نیست» در فقه حنفی گفته شده است که به صورت مطلق برای خواندن نماز جنازه غائبانه گنجایشی موجود نمی باشد، بناءً حنفی مذهبیان از اشتراک در نماز جنازه غائبانه جداً احتراز نمایند. (تفصل موضوع مراجعه شود به صفحه ۲۲۷ رساله احکام میت از شیخ الاسلام مولانامفتی رفیع عثمانی مترجم مولانا نصر الله فیضانی) قول سوم: قول سوم شامل علمائی چون شیخ الاسلام ابن تیمیه و شیخ ابن عثیمین و شیخ ناصر الدین البانی و غیره علماء می گردد.

شیخ الاسلام ابن تیمیه می گوید: اگر مسلمانی، در شهری فوت کرد و کسی بر او نماز جنازه نخواند، غائبانه بر او نماز جنازه خوانده شود، همانطور که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر نجاشی که در میان کفار فوت کرد و کسی بر او نماز نخواند، غائبانه نماز خواند.

اما اگر شخصی در جائی فوت کرده، و افرادی بر او نماز جنازه خواندند، بر چنین شخصی، غائبانه نماز جنازه خوانده نشود. زیرا با نماز خواندن تعدادی از مسلمانان فرض از بقیه، ساقط می گردد. و از رسول خدا صلی الله علیه وسلم خواندن نماز جنازه و ترک آن هر دو به ثبوت رسیده است. لذا هر یک از آنها در جای خود قابل عمل می باشد. شیخ ناصرالدین البانی در «کتاب الجنائز» می نویسد: «و همین قول (سوم) را بعضی از محققان شوافع پذیرفته اند. چنان که خطابی در «معالم السنن» می گوید: نجاشی مرد مسلمانی بود که به رسول خدا صلی الله علیه وسلم ایمان

آورده و نبوت او را پذیرفته بود، البته ایمانش را کتمان می کرد. و هر گاه ، مسلمانی بمیرد، بر سایر مسلمانان واجب است که بر وی نماز جنازه بخوانند.

اما او در میان کفار فوت کرد و در آنجا مسلمانی وجود نداشت تا حق او را اداء نماید و بر او نماز جنازه بخواند. لذا لازم بود که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر او نماز بخواند. زیرا او پیامبر خدا و ولی نجاشی به شمار می رفت و از همه مردم به نجاشی نزدیک تر بود. به همین خاطر، رسول الله صلی الله علیه وسلم بر او نماز جنازه غائبانه خواند و الله اعلم.

بنابراین، اگر مسلمانی در یکی از شهرها فوت کرد و بر او نماز جنازه خوانده شده بود نیازی نیست که مسلمانان در شهری دیگر، بر او نماز جنازه غائبانه بخوانند و اگر معلوم شود که به خاطر عذر یا هر مانعی، نماز جنازه بر او خوانده نشده است، سنت است که نماز غائبانه بر او خوانده شود و نماز، به دلیل دوری مسافت و فاصله زیاد میان میت و نمازگزاران ترک داده نشود.

والله اعلم بالصواب

پایان

تتبع و نگارش: الحاج داکتر امین الدن «سعیدی - سعید افغانی»

مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و مسؤول مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی